

Paul Bergen

Andy Tielman

De peetvader van de

Met hem en zijn broers begint de nederpop, zo is vorig jaar officieel vastgesteld. In 1958 verscheen *Rock Little Baby Of Mine*, dat tevens te vinden is op zijn nieuwe cd '21st Century Rock'. Andy Tielman mag dan 72 zijn, hij speelt nog steeds. Over hoe het in Indonesië begon, gitaren die in brand vliegen, slimme bedenkensels en een instrument genaamd de Tielmaster. "Goeie naam, hè?"

door Jaap van Eik

Na het overdragen van de soevereiniteit van Nederland aan Indonesië eind jaren '40, moesten mensen met Nederlandse voorouders kiezen. Wilden ze Nederlander blijven of Indonesiër worden? In het eerste geval was het wegwezen, in het tweede geval mochten ze blijven. Sommigen kregen daar spijt van – de zogenaamde spijtoptanten – en vertrokken na enige tijd alsnog. Voor de familie Tielman was het afscheid van de voormalige kolonie dubbel

zuur, want zonen Andy, Reggie, Phonton en Loulou hadden een aardige reputatie opgebouwd als de Timor Rhythm Brothers. Vader Herman was een ex-militair, maar tevens een multi-instrumentalist die 'de banjokoning' werd genoemd. Zodoende zwierven er altijd muziekinstrumenten in het ouderlijk huis rond. "Daar rammelden wij dan op", vertelt de inmiddels 72-jarige Andy in zijn zangerige Indisch-Nederlands. "Omdat wij nog klein waren en niet konden spelen, vond hij dat niet zo leuk. 'Als jullie het echt willen, moet je gaan oefenen en het serieus nemen', zei hij. Zo is het begonnen."

En pa Tielman vatte gezwind de koe bij de hoorns. Hij maakte zijn jongens langzaam maar zeker wegwijs in de akkoorden, de kruizen en de mollen, en wees ze zelfs instrumenten toe. De een speelde banjo, de ander gitaar, weer een ander sloeg de trommels en de talentvolle Andy groeide uit tot de onbetwiste solist. Op de radio luisterde hij gretig naar de muziek die midden 20e eeuw populair was. Daarop begon hij te improviseren. "Ik hoorde Django Reinhardt: begeleiding op gitaar en de solo's daar overheen. Dus mijn broers gingen begeleiden en ik nam de solo's. Zo ging dat. Je speelde een liedje

The Tielman Brothers

Sam Patty

The Tielman Brothers waren beroemd om hun opwindende live-shows

en je improviseerde er een melodie bij. Ik moest op schoolfeestjes spelen. Het gordijn ging open, de stoel waarop ik van mijn vader moet zitten werd naar voren geschoven, het doek ging weer dicht en ik speelde. Dat was in 1946. Pas veel later, in 1956, 1957, kwamen we naar Nederland. In Indonesië waren we al tien jaar bezig geweest. We traden op voor allerlei bedrijven en vooral voor de militairen. Dan zei mijn vader: 'Pas op, er zijn Nederlanders in de zaal, je moet goed je best doen.' We gingen er special voor oefenen en dat viel natuurlijk goed in de smaak. Eerst speelden we Indonesische muziek en na de z, *Tiger Rag* en *Give Me Five Minutes More*. Alles akoestisch: gitaar, banjo, nog een gitaar, een stringbas en drums, met een microfoon ervoor. Het was nog stil in de zaal, hè? Je kon gewoon zachtjes spelen."

Wat is de beste gitaar?

Andy Tielman was 21 toen hij met zijn familie in Nederland aankwam en in Breda ging wonen. "Van alle instrumenten had men niet meer mee kunnen nemen dan een rode gitaar, die nog kapot was ook. "We konden in Breda spelen, geen probleem, maar we hadden geen instrumenten. Ik liep met

de Tielmans zodanig furore dat ze van pauzenummer promoveerden tot hoofdact, ten tweede namen ze hun eerste single *Rock Little Baby Of Mine* op en ten derde gingen ze op Gibson gitaren spelen. Het laatste als gevolg van een ongeluk. "Het Hawaiïan Village is in brand gevlogen, met alle instrumenten", denkt Andy terug. "Onze mooie witte Egmond gitaren met provisorische elementen, onze versterkers, ze waren weg. Maar ik had een vriendin en haar vader wist van de brand. Hij vond het vreselijk dat we geen instrumenten meer hadden en vroeg aan mij: 'Wat is de beste gitaar?' Ja, mijn droomgitaar was toch de Gibson Les Paul. Hij heeft toen nieuwe Gibsons voor ons in Amerika besteld. Ja, hij was een vermogend persoon met veel contacten. Zo konden we verder."

Gestolen gitaren

Het verblijf in Brussel had nog een ander gevolg: The Tielman Brothers werden opgemerkt door een groot Duits impresariaat, dat hun over wist te halen onmiddellijk naar Duitsland

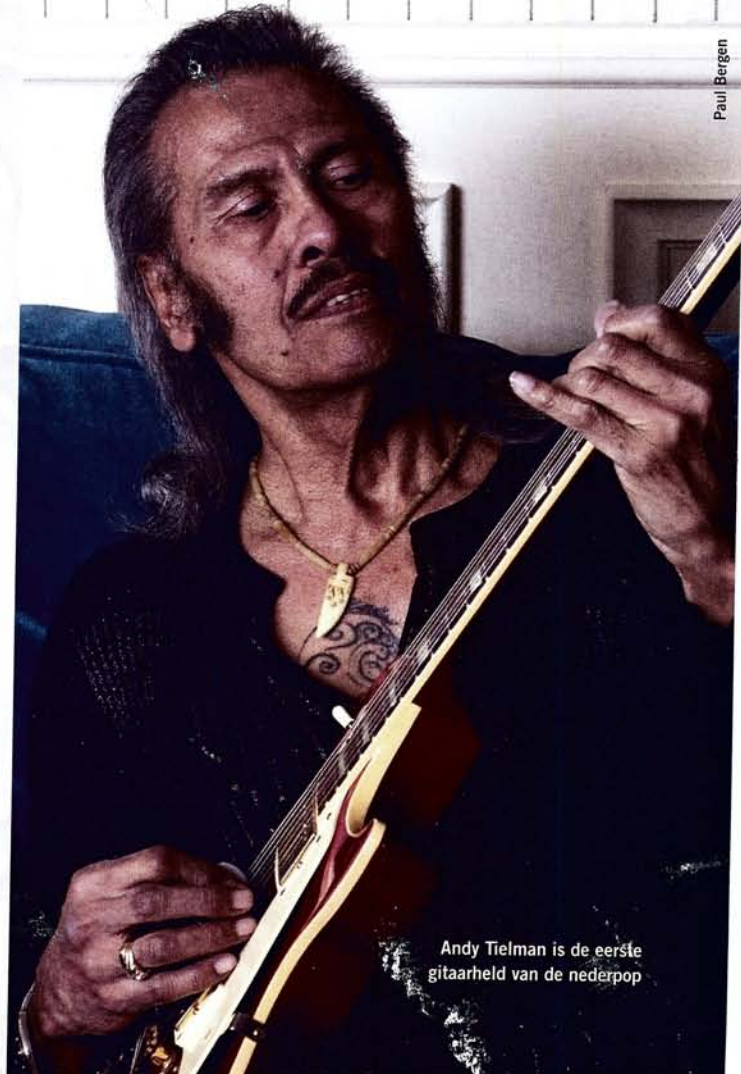
"Wij vonden de rock 'n' roll uit Amerika te soft. Elvis was geweldig, maar in vergelijking met zijn stem was zijn band te zwak"

1958 in Brussel te komen spelen in een paviljoen genaamd Hawaiïan Village, hapten de broers dan ook meteen toe. Het zou in verschillende opzichten een belangrijke episode worden. Ten eerste maakten

wordt even stil wanneer hij bedenkt wat zijn Gibson Les Paul 1958 nu zo ongeveer waard is. 150.000 dollar? Hij durft het bedrag alleen te fluisteren. En waar die gitaar is gebleven weet hij eigenlijk niet meer. Golden Earring-zanger Barry Hay heeft hem ooit verteld dat het instrument zich in de Earring-collectie bevindt, in een vitrine. De gitaar waar de eerste Tielman-plaatjes mee zijn gemaakt. "Ach, toen maakte het ons niks uit", mijmert Andy. "Als een gitaar gestolen werd, kochten we een andere."

Ho ho, wat zegt hij daar? Gestolen? Wat is er met al die Gibsons van destijds gebeurd? "Ze waren ineens weg. Gestolen, waarschijnlijk door collega-bandjes. Maar ja, wij dachten: dan gaan we nieuwe halen. En toen kwamen de Fender Jazzmasters. Ik wilde geen Stratocaster, want die heeft drie elementen. Als ik met mijn plectrum ga spelen, stoot die tegen het middelste element aan. De Jazzmaster heeft er twee, met een ruimte ertussen. En de Jazzmaster heeft ook een grotere kop, waar ik drie gaten in kon boren." Bezoekers aan vintagebeurzen komen ze nog wel eens tegen: Jazzmasters waarvan de door Andy genoemde gaten dicht zijn gemaakt met vloeibaar hout. Ze hoeven dan overigens geen eigendom van hem of zijn broers

Paul Bergen

Andy Tielman is de eerste gitaarheld van de nederpop

nederpop

mijn broer een muziekwinkel binnen, maar we mochten niets aanraken. Die meneer kende ons niet. Hij dacht: Indische jongens komen een gitaar pakken. Hij gaf mij er eentje met vier of vijf snaren erop. Daar mocht ik wel op spelen. Voor mij geen probleem, want vier snaren is een banjo. Dus ik speelde en zong met mijn broer bekende liedjes van The Everly Brothers en Pat Boone. Toen kwam de hele familie van boven om naar ons te luisteren." Uiteindelijk besloot de uitbater dat hij hier toch met heuse talenten te maken had. Hij verklaarde zich bereid om enkele gitaren van het toen bekende Nederlandse merk Egmond te leveren – op afbetaling welteverstaan. Hiermee bouwden The Tielman Brothers in onthutsend korte tijd een geduchte reputatie op als onweerstaanbare live-act, die in Nederland echter weinig waardering van de media kreeg. Met hun ruige show, bestaande uit allerlei capriolen, het gooien met gitaren en klimmen op de contrabas, waren ze een slecht voorbeeld voor de jeugd, zo meende men. Toen het aanbod kwam om tijdens de wereldtentoonstelling van

te komen. En daar begon een triomftocht die tot ver in de jaren '70 zou duren. Speelden de mannen aanvankelijk op hun Gibsons, op zeker moment vonden ze die te zwaar worden. "We konden er niet mee gooien", glundert Andy om dit illustere wapenfeit, dat hij al zo vaak heeft moeten vertellen. "We konden er wel achter de rug, in de nek en staand op de bas mee spelen (aanvankelijk gebruikten de Tielmans nog een contrabas), maar gooien werd lastig. Fenders waren lichter. En als een Gibson valt, is ie kapot, hè? Dat vonden we jammer, al is er nooit eentje gevallen." Hij

“Ik wikkelde een doek om de gitaarkop zodat niemand kon zien hoe ik de snaren had vastgemaakt – die stemming was mijn geheim”

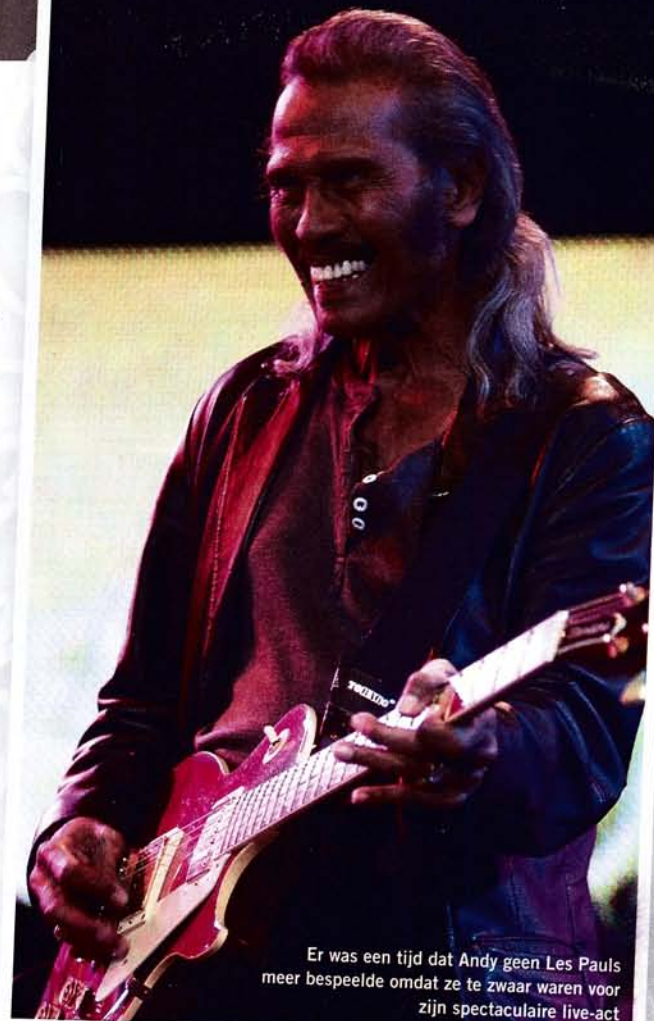
te zijn geweest. De originele truc om het aantal snaren van zes naar negen of tien uit te breiden, is door talloze gitaristen in Indorockbandjes nagevolgd. “Dat hebben ze van ons gezien”, stelt Andy tevreden vast. “Ik wilde een breed geluid. Ik stemde de gitaar lager en wilde sommige snaren in octaven hebben. De G en D kun je makkelijk octaaf maken, maar de B niet. Toch heb ik dat voor elkaar gekregen. Ik heb gewoon een banjo E-snaar genomen. Ik ben zelfs naar een vioolfabriek gegaan om te vragen of ze hun snaren langer konden maken. Die zijn namelijk nóg dunner! Weet je, er ontbrak iets. We waren maar met vier man. Als je de vijfde, vierde of derde snaar aansloeg, had je gelijk twee tonen. Ik had er negen snaren opgezet, later ook tien of acht. En ik wikkelde er een doek omheen (om de kop met de mechanieken) zodat de mensen niet konden zien hoe ik de snaren had vastgemaakt. ‘Warum machst du das?’ vroegen ze. ‘Meine Gitarre ist erkället’, zei ik haha. Er was ook een tijd waarin ik met mijn rug naar het publiek ging staan. Als ze foto’s van mijn gitaar wilden maken zei ik ‘nee, je mag ‘m niet zien’. Die stemming was mijn geheim.”

Jetzt hören wir die Gitarre

De vindingrijkheid van de gebroeders kende geen grenzen. Op oude foto’s is bijvoorbeeld te zien dat ze na verloop van tijd met twee basgita-

ren gingen spelen. Soms zijn het twee zessnarige Fender VI Bass baritongitaren, soms een VI Bass en een viersnarige Jazz Bass. “Ja, dat knalde erg”, zegt Andy verlekkerd. “Wij vonden het geluid van de rock ‘n’ roll uit Amerika te soft. De zang was goed, maar de band wat slapjes. Elvis was geweldig, maar in vergelijking met zijn stem was zijn band in die tijd te zwak. We namen zijn liedjes en maakten er een showact van. En dat knalde hoor, met die grote bassen. Jan Akkerman zei ook tegen me: ‘Jullie waren je tijd ver vooruit met dat PA-systeem.’ We wisten helemaal niet wat dat was, een PA, maar vonden wel dat de mensen achterin de zaal te weinig hoorden. Daarom zetten we microfoons voor de gitaarversterkers en haalden er andere versterkers bij. Later bleek dat een soort PA te zijn. ‘Ah, jetzt hören wir die Gitarre’, reageerden de mensen.”

Vanaf 1959 waren het altijd Jazzmasters die de mensen uit alle hoeken hoorden komen. Andy moet er aardig wat hebben gehad. Des te verbazender dat hij vrijwel

Er was een tijd dat Andy geen Les Pauls meer bespeelde omdat ze te zwaar waren voor zijn spectaculaire live-act

De Andy Tielmaster

Patrick Kerger is de gitarist van Tjendol Sunrise, de groep die Andy Tielman regelmatig begeleidt en ook op zijn nieuwe cd ‘21st Century Rock’ te horen is. Een jaar of wat geleden vatte hij het idee op om zijn grote inspirator met een speciale gitaar te eren. Het moest een relatief licht instrument worden met een ‘koninklijke’ uitstraling, zo laat hij weten. “De Andy Tielmaster is uit losse Strat-onderdelen opgebouwd. De body is van elzenhout en ongeveer een halve centimeter minder dik dan een standaard Strat-body, wat qua gewicht ook weer een slok op een borrel scheelt. De hals is mat gelakt en heeft 22 jumbofrets.” Kerger verklaart twee Dream 180 humbuckers van het merk GFS te hebben gebruikt, die hij omschrijft als “een soort kruising tussen PAF, P90 en Filtertron”. Hij koos daarvoor omdat hij Andy een geluidsmatige combinatie wilde bieden van zijn huidige Les Paul en vroegere Fender Jazzmaster. Stemmmechanieken en vibrato zijn van Wilkinson, met het voordeel dat de vibrato-arm er gewoon ingeduwd kan worden en vervolgens in de juiste stand vastgezet. Overigens gebruikt Andy Tielman de vibrato nauwelijks, waardoor de brug plat op de body rust. Verder is gedacht aan een verguld halsplaatje met de beeltenis van de maestro en een dankwoord, plus een naamplaatje achter de vibrato. Het logo op de kop vermeldt ‘Andy Tielmaster, Indonesian Made’. Patrick Kerger omschrijft zijn creatie als “een van de coolste gitaren aller tijden” - wat hem als groot bewonderaar betreft, uiteraard. Andy

Tielman zegt doorgaans de voorkeur te geven aan zijn Les Paul, die echter nogal zwaar is. Wordt het gewicht hem teveel of zoekt hij een ander geluid, dan pakt hij dankbaar de Tielmaster.

niets heeft overgehouden. Gitaren werden uitgeleend, ergens achtergelaten en vergeten, of ze verdwenen anderszins in de mist der tijden. De geschiedenis herhaalde zich ook nog eens toen een club in Dortmund in brand vloog en alle drie zijn toenmalige gitaren verloren gingen: een witte, een sunburst en een groene Jazzmaster met acht, negen en tien snaren. En niet verzekerd natuurlijk. Maar inmiddels was het ook afgelopen met het succes. De bezetting veranderde en werd groter, er kwamen onenigheden, de lol was eraf en Andy sloeg teleurgesteld aan het zwerven. Hij verbleef enkele jaren in de bossen van Indonesië en wilde geen gitaar meer zien. Hij leefde letterlijk van de natuur en sliep in een boom, totdat zijn tegenwoordige vrouw hem op wist te sporen. Andy kwam terug, in de wetenschap dat hij niet was vergeten. Zijn reputatie bleek nog zodanig te zijn dat hij maar een (Duitse) muziekwinkel binnen hoefde te stappen en hij kon een nieuw instrument zonder te betalen meenemen. “Soms zie ik ergens een gitaar waarvan ik denk: die kan van mij zijn geweest”, verbaast hij zich over de grillige nonchalance van weleer. Weet je hoe? Ik zie het aan de stokslagen op de hals, van die deuken. Dat komt doordat mijn broertje op de snaren drumde (doelt op de jongste telg Loulou). Tegenwoordig speel ik weer op een Les Paul. Best zwaar, maar dat dwingt me om geen gekke dingen te doen. Ik ben toch op leeftijd. En ik heb een lichtere gitaar die speciaal voor me gemaakt is. Het is een Fender-model met twee elementen: de Andy Tielmaster. Goeie naam, hè?”

Met dank aan Piet Muys.

